

Pretpristupna podrška

Agenda 2000

Pred istorijskim proširenjem

- 1999
  - Prosječni BDP *per capita* deset zemalja centralne i istočne Evrope bio je niži od trećine prosječnog BDP *per capita* u EU.
  - Njihov BDP je bio niži od polovine BDP Kohezionih zemalja.
- 1999. godine:
  - BDP u Bugarskoj – 23% prosjeka EU
  - Slovenija - 68 odsto.

Izazovi historijskog proširenja

- U državama centralne i istočne Evrope je 2004. godine radilo svega 56 odsto radno sposobnog stanovništva, a EU15 64 odsto.
- Čak 94 odsto stanovništva zemalja CIE je živjelo u regionima u kojima je BDP po glavi stanovnika bio ispod 75 odsto prosjeka EU25.
- Ove države su činile 20 odsto stanovništva EU, ali im je BDP bio svega 5 odsto BDP EU15.
- Zahvaljujući ovom proširenju prosječni BDP po glavi stanovnika u EU25 je postao manji za oko 12 odsto u odnosu na BDP *per capita* u EU15.
- BDP EU opao je 2006. godine za 16% i potpuno je izmijenjen geografski raspored bogatih i siromašnih država i regiona

Rast BDP-a novih država članica

	1995	2000	2004	2007	2010
EU27	100	100	100	100	100
EU15	116	115	113	111	110
Kipar	87	88	90	93	95
Malta	86	85	78	76	82
Češka	77	71	78	83	80
Estonija	36	45	57	70	64
Letonija	31	36	46	56	55
Litvanija	35	40	51	59	57
Mađarska	51	54	63	62	65
Poljska	43	48	51	54	63
Slovenija	74	80	87	88	85
Slovačka	47	50	57	68	73
Bugarska	32	28	35	40	44
Rumunija	33	26	34	42	47

Država	Potpisan Evropski sporazum	Sporazum stupio na snagu	Apliciranje za članstvo	Početak pregovora	Završetak pregovora/ članstvo
Mađarska	Decembar 1991	Februar 1994	Mart 1994	1998	2002/2004
Poljska	Decembar 1991	Februar 1994	April 1994	1998	2002/2004
Češka	Oktobar 1993	Februar 1995	Januar 1996	1998	2002/2004
Slovačka	Oktobar 1993	Februar 1995	Jun 1995	2000	2002/2004
Estonija	Jun 1995	Februar 1998	Novembar 1995	1998	2002/2004
Letonija	Jun 1995	Februar 1998	Oktobar 1995	2000	2002/2004
Litvanija	Jun 1995	Februar 1998	Decembar 1995	2000	2002/2004
Slovenija	Jun 1996	Februar 1999	Jun 1996	1998	2002/2004
Malta	1970		1990/1998	2000	2002/2004
Kipar	1972		1990	1998	2002/2004
Rumunija	Februar 1993	Februar 1995	Jun 1995	2000	2002/2007
Bugarska	Mart 1993	Februar 1995	Decembar 1995	2000	2002/2007

Agenda 2000: 2000-2006

- Za snažniju i širu Uniju
- Problem: Povećanje tadašnjih strukturnih fondova radi obuhvata novih deset država srednje i istočne Evropi izazvalo bi udvostručavanje troškova.
- Rezultat: smanjenje broja ciljeva strukturnih fondova i pooštavanje kriterijuma za dobijanje pomoći

Instrumenti pretpristupne strategije

- **PHARE** (*Pologne, Hongrie, Assistance a la Restructuration Economique*)
- Program pomoći za restrukturiranje poljske i mađarske ekonomije
- **SAPARD** (*Support for Agriculture and Rural Development*) – Program pomoći u razvoju poljoprivrede i sela je osnovan da pomogne održivi poljoprivredni i seoski razvoj
- **ISPA** (*Instrument for Structural Policy for Pre-Accession*) - Instrument strukturne politike za pretpristupanje je u okviru pomoći za ekonomsku i socijalnu koheziju
- Za Zapadni Balkan - **CARDS**
- Za Tursku – poseban Pretpristupni instrument

PHARE

- Osnovan 1989. godine
  - Radi pružanja pomoći ekonomskom restrukturiranju, privatizaciji i izgradnji tržišnih privreda u bivšim komunističkim zemljama.
- U periodu 1997-1999. godine za PHARE je izdvojeno 6,7 milijardi eura
- Agenda 2000 modifikovala funkcionisanje programa PHARE
  - Cilj je postao izgradnja institucija i prilagođavanje administrativnih i zakonodavnih sistema u državama kandidatima.
- 10,5 milijardi eura za period 2000-2006. godine

SAPARD

- Namjena:
  - razvoj i diverzifikacija privrednih aktivnosti na selu;
  - ulaganja u poljoprivredne zadruge i poljoprivrednu proizvodnju koja štiti životnu sredinu;
  - upravljanje vodama,
  - razvoj seoske infrastrukture.
- 540 miliona eura godišnje

ISPA

- Osnovni ciljevi:
  - Upoznavanje sa politikama i procedurama EU.
  - Pomoć u dostizanju standarda EU u oblasti zaštite životne sredine.
  - Razvoj saobraćajne infrastrukture
- Rješavanje najhitnijih i najskupljih problema:
  - Snabdijevanje pijaćom vodom i odlaganje čvrstog i tečnog otpada,
  - Povezivanje sa TEN

Kriterijumi raspodjele

- Raspodjela ukupnih raspoloživih sredstava među državama korisnicima je zasnivana na sljedećim kriterijumima:
  - broj stanovnika,
  - BDP po glavi stanovnika,
  - kupovna moć stanovništva i
  - površina teritorije države.

Rezultati Agende 2000

- Razlika između 10 odsto najbogatijih regiona i 10 odsto najsiromašnijih je smanjena sa 1 : 6, iz 2000. godine, na 1 : 5 u 2004. godini.
- Između 1995. godine i 2005. godine Grčka je uspjela da smanji jaz u odnosu na prosjek EU sa 74 odsto na 88 odsto.
- U kohezionim državama su javne investicije uvećane u prosjeku za 25 odsto.
- U okviru Cilja 2 stvoreno oko 450.000 novih radnih mjesta.
- U Njemačkoj je podržano osnivanje čak 40.000 malih preduzeća, od čega je 85% uspjelo da funkcioniše duže od dvije godine.
- U EU je izgrađeno je 44.000 kilometara puteva i na taj način ostvarena ušteda od 1,2 miliona sati putovanja.
- U Bugarskoj je do 2004, zahvaljujući ISPA fondu, dužina autoputeva povećana za 21 odsto.
- U Španiji je omogućena dodatna obuka za oko dva i po miliona ljudi, rekonstruisano je 2.000 kilometara vodovodnih cijevi i izgrađeno 600 kilometara novih, a izgrađeno je i 57 postrojenja za preradu vode.